

Оцінювання ефективності впровадження моделі методичної системи фізичного виховання студентів-аграріїв

Грибан Г.П.

Житомирський національний агроекологічний університет

Анотація:

Наведені якісні показники навчального процесу в аграрних університетах після впровадження моделі методичної системи фізичного виховання. Мета роботи полягала у визначенні ефективності методичної системи фізичного виховання студентів-аграріїв. Система оцінювання передбачала програмно-цільовий підхід до забезпечення якості підготовки та інтеграції управління різними сторонами навчання і виховання студентів у фізичному вихованні. Вона ґрунтувалася на загальних принципах теорії управління і передбачала забезпечення чіткої координації дій викладача і студентів для отримання достовірної і об'єктивної інформації про ефективність навчального процесу. У дослідженнях взяло участь 188 студентів експериментальних груп (105 чоловіків, 83 жінки) та 181 студент контрольних груп (92 чоловіки, 89 жінок) Житомирського національного агроекологічного університету I курсів 2006/2007 навчального року, які навчалися за даною програмою чотири роки. Дієвість моделі оцінена за показниками: ефективності навчального процесу з фізичного виховання та рівня готовності студентів-аграріїв до фізкультурно-оздоровчої діяльності під час їх професійної роботи в аграрному секторі за мотиваційним, когнітивним і діяльнісним критеріями.

Ключові слова:

методична, система, фізичне, виховання, підготовка, модель, компетентність.

Грибан Г.П. Оценка эффективности внедрения модели методической системы физического воспитания студентов-аграриев. Наведены качественные показатели учебного процесса в аграрных университетах после внедрения модели методической системы физического воспитания. Цель работы состояла в определении эффективности методической системы физического воспитания студентов-аграриев. Система оценивания предусматривала программно-целевой подход к обеспечению качества подготовки и интеграции управления различными сторонами обучения и воспитания студентов в физическом воспитании. Она обоснована на общих принципах теории управления и предусматривает обеспечение четкой координации действий преподавателя и студентов для получения достоверной и объективной информации об эффективности учебного процесса. В исследованиях приняло участие 188 студентов экспериментальных групп (105 мужчин, 83 женщины) и 181 студент контрольных групп (92 мужчины, 89 женщин) Житомирского национального агроэкологического университета I курсов 2006/2007 учебного года, которые обучались за данной программой четыре года. Действенность модели оценена за показателями: эффективности учебного процесса с физического воспитания и уровня готовности студентов-аграриев к физкультурно-оздоровительной деятельности во время их профессиональной работы в аграрном секторе за мотивационным, когнитивным и деятельностным критериями.

Gryban G.P. The evaluation of the efficiency of introducing the model of the methodical system of physical education of agrarian students. Quality indicators of an educational process in agricultural universities after methodology model of physical education has been implemented. The purpose of the work was to determine the effectiveness of methodology model of physical education by the students of agricultural institutes. The evaluation system included a program-based purposeful approach to quality assurance of training and management integration of different aspects of training and educating the students by the physical education. It was based on the general principles of the administration theory and included ensuring the proper coordination between the teacher and students to obtain reliable and objective information about the effectiveness of the educational process. The study involved 188 first-year students of the experimental groups (105 men, 83 women) and 181 first-year students of the control groups (92 men, 89 women) of the Zhytomyr National Agroecological University in 2006/2007 academic year who have been trained in this program for four years. The effectiveness of the model was evaluated according to the following parameters: the effectiveness of an educational process in physical education and the level of preparedness of students of agricultural institutes to sport and health promotion during their professional work in the agricultural sector after motivational, cognitive and activity criteria.

methodical, system, physical, education, training, model, competence.

Вступ.

Під ефективністю функціонування моделі методичної системи фізичного виховання, окрім оволодіння загальними завданнями фізичного виховання, слід розглядати появу у студентів фізкультурно-оздоровчих компетенцій як деяких внутрішніх, потенційних, прихованих психологічних новоутворень: знань, мотивів, уподобань, інтересів, умінь, навиків, програм дій, систем цінностей, ставлень до фізкультурно-оздоровчої діяльності, які виявляються у методичній компетентності з упровадження і передачі їх іншим членам суспільства, зокрема у процесі професійної діяльності в аграрному секторі та розвитку соціальної інфраструктури села.

Аналіз літературних джерел показав, що нині не існує комплексних досліджень, направлених на визначення ефективності нових методичних систем фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів. Ефективність методичних систем досліджена лише у геометрії А.М. Пишкало [6], у загальнотехнічних дисциплінах М.І. Наумкін [5], в математиці С.П. Семенець [8], в географії О.О. Таможня [9], в фізиці О.О. Тол-

стеньова [10], у філології І.Є. Брякова [1], в технології К.Є. Романова [7] та ін. В Україні, Росії, Білорусі та інших країнах проблема створення сучасної методичної системи фізичного виховання студентів аграрних університетів розв'язувалась недостатньо. Модернізація сучасної методичної системи фізичного виховання та шляхи її впровадження в навчальний процес розкриті нами в монографії [4] та публікаціях [2, 3 та ін.].

Робота виконана за планом Міністерства аграрної політики і продовольчої безпеки України за темою: "Теоретико-методичні засади оптимізації системи фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів України" (державний реєстраційний номер 0112U001618).

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Метою дослідження є оцінка ефективності методичної системи фізичного виховання студентів аграрних університетів.

Завдання дослідження полягали в організації та проведенні педагогічного формульованого експерименту, спрямованого на впровадження моделі методичної системи у навчальний процес з фізичного виховання.

Методи дослідження. Перевірка ефективності результатів проведених досліджень здійснювалася шля-

хом тестування та анкетування студентів. Комплексна система оцінювання ефективності впровадження моделі методичної системи фізичного виховання здійснювалася в Житомирському НАЕУ в педагогічному експерименті, який охоплював студентів I курсів 2006/2007 навчального року, які навчалися за даною програмою чотири роки. До експериментальних груп увійшло 188 студентів (105 чоловіків, 83 жінки), до контрольних груп, відповідно, 181 студент (92 чоловіки, 89 жінок).

Результати дослідження.

Формування *фізкультурно-оздоровчих компетенцій* у студентів-аграріїв в умовах експериментального навчання проходило з точки зору *соціально-практичної обумовленості і значущості* (для чого вони необхідні в соціумі). Разом з тим зверталася увага на *смыслові орієнтації* студентів щодо компетенцій, їх *особистісну значущість* (для чого агроному, ветеринарному лікарю, економісту, екологу тощо бути компетентним у фізкультурно-оздоровчій діяльності).

Основними критеріями готовності майбутніх фахівців-аграріїв до впровадження засобів фізичної культури після закінчення університету визначені *мотиваційний, когнітивний і діяльнісний*.

Мотиваційний критерій готовності майбутніх аграріїв до фізкультурно-оздоровчої діяльності визначається нами як система усвідомлених та особисто набутих потреб і мотивів до здорового способу життя, вдосконалення життєдіяльності на засадах самореалізації особистості у сфері фізичної культури і спорту поряд з професійним становленням, що дає змогу реалізувати індивідуальну програму саморозвитку, самовиховання і самоосвіти до об'єктивно заданої програми професійного й особистісного розвитку.

Когнітивний критерій готовності до фізкультурно-оздоровчої діяльності визначається як система опанування знань теорії і методики фізичного виховання, практики організації і проведення спортивно-масових заходів. Результатом цього є знання, вміння і навички.

Діяльнісний критерій готовності майбутніх аграріїв до фізкультурно-оздоровчої діяльності становить собою комплекс особистісно набутих способів дій з формування індивідуального арсеналу рухових умінь і навичок, необхідних у житті, навчання кожного застосовувати набуті знання і навички у побуті та під час професійної діяльності.

Фізкультурно-оздоровчі і спортивні компетенції студентів-аграріїв оцінювалися нами за *високим, достатнім, середнім і низьким рівнями*.

Високий рівень готовності передбачає: наявність у студента сформованої системи умінь і навичок; вміння адекватно до завдань підбирати методи і засоби фізичного виховання, активно використовувати набуті знання, вміння та навички у повсякденному житті; мати стійкий інтерес до фізкультурно-оздоровчої діяльності, систематичних занять фізичною культурою та спортом; активну участь в організації і проведенні змагань; уміня підбирати методи і засоби фізичного виховання.

Достатній рівень виявляється у тому, що майбутній аграрій має сформовану систему знань, умінь і навичок, володіє комплексом методів, використовує

повною мірою засоби фізичного виховання, знання, вміння і навички у повсякденному житті, має стійкий інтерес до фізкультурно-оздоровчої діяльності, займається систематично фізичною культурою і спортом, усвідомлює необхідність у підвищенні своєї спортивної майстерності, не потребує зовнішнього стимулювання, готовий до впровадження сформованих знань, умінь і навичок у професійній діяльності.

Середній рівень виявляється у сформованості певних умінь і навичок фізкультурно-оздоровчої діяльності, проте відсутня їх система. Студент з таким рівнем має стійкий інтерес у використанні набутих знань, умінь і навичок до фізкультурно-оздоровчої діяльності, систематично займається фізичною культурою або спортом, має зацікавленість у підвищенні своєї спортивної майстерності.

Низький рівень передбачає сформовані певні вміння і навички у студента, який володіє окремими методами, проте не повною мірою використовує засоби фізичного виховання, характеризується наявністю фрагментарних уявлень у галузі теорії і практики фізичного виховання, потребує зовнішнього стимулювання діяльності у самоосвіті, несистематично займається фізичними вправами та спортом, не цікавиться роллю фізичної культури та спорту у подальшій життєдіяльності.

Впровадження методичної системи у навчальний процес з фізичного виховання в експериментальних групах суттєво вплинуло на загальний рівень сформованості мотиваційного компонента, який значно виріс порівняно з навчанням за традиційною системою (рис. 1). Так, високий рівень сформованості в експериментальних групах становив 22,5 %, достатній – 32,4 %, середній – 30,1 % і низький лише 15,0 %. Що стосується контрольних груп, то високий рівень сформованості спостерігається у 7,4 % досліджуваних, достатній – у 17,9 %, середній у – 29,0 %, а низький становив 45,7 % тих, хто брали участь в експерименті.

Моніторинг у когнітивному напрямі під час навчання за методичною системою фізичного виховання виявив позитивну динаміку набутих знань і вмінь, які необхідні для організації фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової діяльності під час роботи в агропромисловому комплексі, порівняно з традиційною системою організації навчального процесу. Аналіз середніх показників рівня сформованості знань та умінь проводився за такими показниками: 1) загальна теорія і методика оздоровчої фізичної культури; 2) організація і проведення спортивних змагань та фізкультурно-оздоровчих заходів; 3) суддівство змагань; 4) створення спортивної бази та її матеріально-технічного забезпечення. Так, високий рівень знань і вмінь в експериментальній групі становив 19,1 %, у контрольній групі – 6,8 %. Достатній рівень набутих знань і вмінь в експериментальній групі становив 29,5 %, а у контрольній групі – 18,5 %. Середній рівень знань і умінь є також кращим в експериментальних групах – 33,5 %; у контрольній групі він становив 26,5 %. Велика різниця спостерігається з показниками низького рівня, де виявлені суттєві розбіжності між студентами

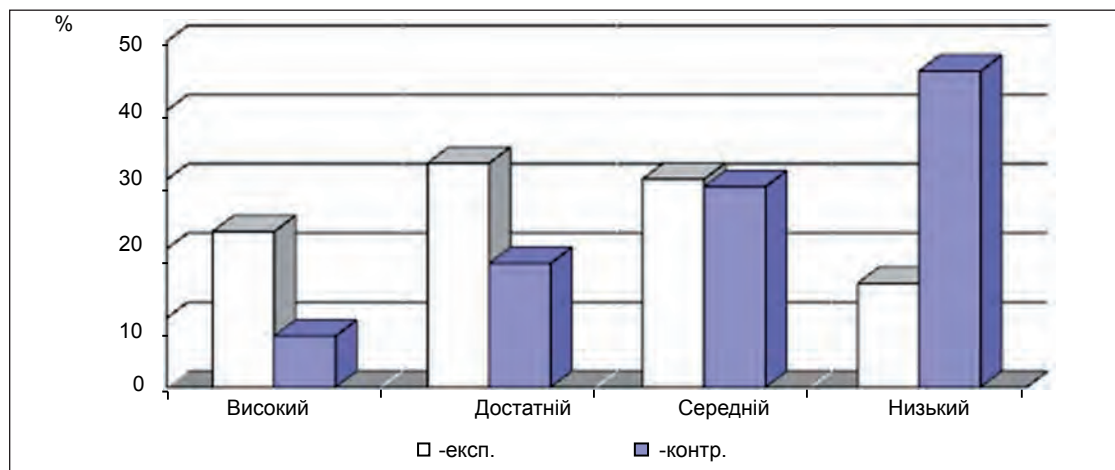

Рис. 1. Рівень мотиваційного компонента майбутніх аграріїв з фізкультурно-оздоровчої діяльності після завершення педагогічного експерименту

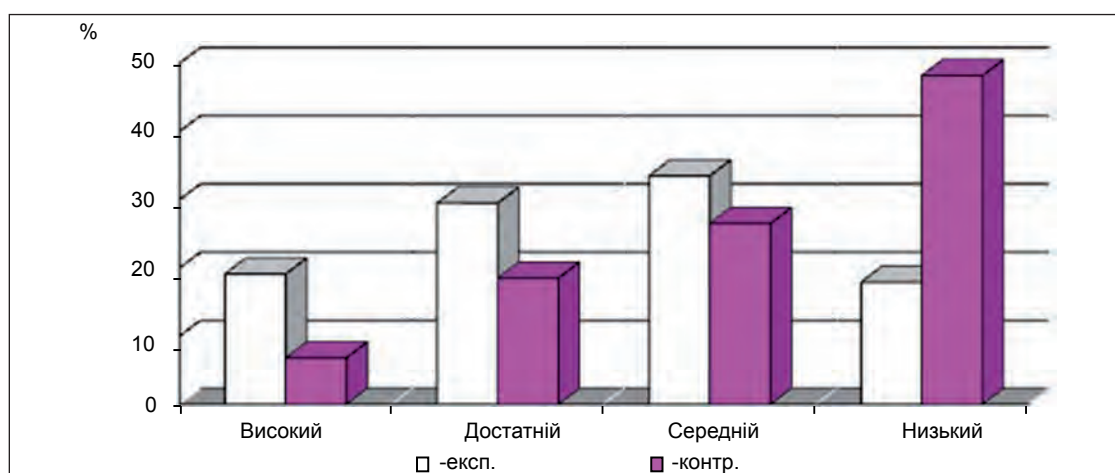

Рис. 2. Рівень підготовленості майбутніх аграріїв з фізкультурно-оздоровчої діяльності за когнітивним напрямом

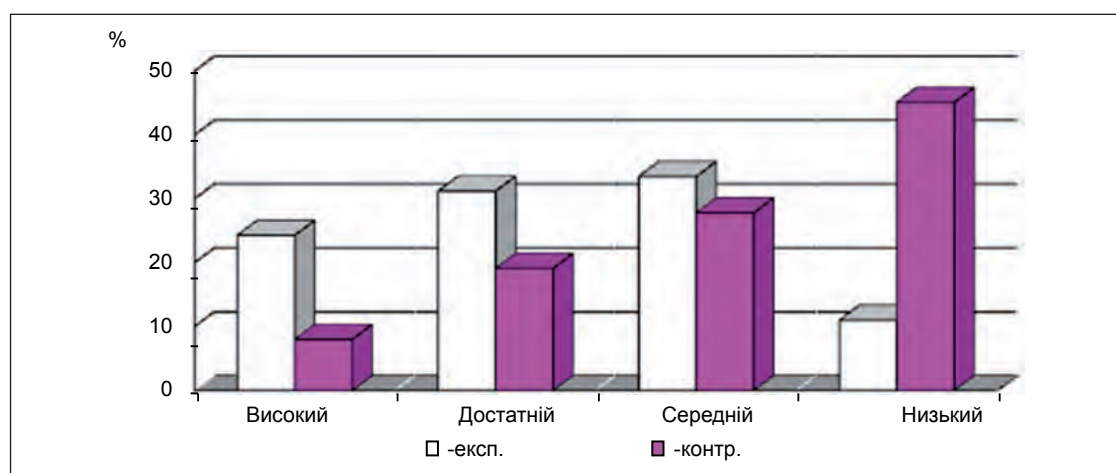

Рис. 3. Рівні підготовленості майбутніх аграріїв з фізкультурно-оздоровчої діяльності за діяльнісним напрямом

експериментальних груп – 17,9 % та у контрольних групах на рівні 48,2 % (рис. 2).

Результати дослідження за діяльнісним напрямом засвідчили, що високий рівень готовності студентів до впровадження засобів фізичної культури і спорту під час роботи на виробництві виявився у 24,3 % студентів експериментальних груп і лише у 8,0 % студентів контрольних груп. Щодо достатнього рівня знань та вмінь також мають перевагу студенти експериментальних груп – 31,2 % та 19,1 % – у контрольних групах. Середній рівень становив в експериментальній групі 33,5 %, а у контрольній 27,8 %. Низький рівень в експериментальній і контрольній групах становив відповідно 11,0 % і 45,1 % (рис. 3), що вказує на високу ефективність нової методичної системи фізичного виховання студентів-аграріїв. Також слід відмітити, що якість знань, умінь та навичок у студентів експериментальних груп з кожним роком покращувалася під час самостійного впровадження засобів фізичного виховання, що здійснювалося у присутності дослідника-викладача.

Експериментальна робота також сприяла визначенню вимог до підготовки фахівця-аграрія за критеріями

ми організаторських, комунікативних, перцептивних, мовленнєвих, дидактичних здібностей та нахилів: до фізкультурно-оздоровчої діяльності, творчості, загальнокультурного рівня, соціальної активності, самооцінки.

Висновки.

Студенти, які навчалися за моделлю методичної системи фізичного виховання, краще пристосовувались до навчального процесу, ніж ті, що отримували знання, вміння і навички за традиційними технологіями. Підтвердженням цьому є покращання результатів абсолютної і якісної успішності студентів I–IV курсів з дисципліни “Фізичне виховання”. Спостерігається також позитивна динаміка формування фізкультурно-оздоровчих компетентностей про що засвідчує аналіз рівневої динаміки, за якої високий рівень готовності фахівців-аграріїв до фізкультурно-оздоровчої діяльності за мотиваційним, когнітивним та діяльнісним критеріями, в експериментальній групі вищий на 14,6 %.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на оцінку ефективності впровадження моделі методичної системи фізичного виховання у навчальному процесі студентів аграрних університетів України.

Література:

1. Брякова И.Е. Методическая система формирования креативной компетентности студентов-филологов педагогического вуза: автореф. дис. докт. пед. наук: спец. 13.00.02. Санкт-Петербург, 2010, 52 с.
2. Грибан Г.П. Методична система фізичного виховання студентів-аграріїв та особливості її формування. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. Випуск 20. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012, с. 44-48.
3. Грибан Г.П. Тенденції розвитку методичної системи фізичного виховання студентів в освітній практиці у ХХ столітті. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту, 2012, № 8. с. 30-33.
4. Грибан Г.П. Фізичне виховання студентів аграрних вищих навчальних закладів: монографія. Житомир: Вид-во “Рута”. 2012, 514 с.
5. Наумкин Н.И. Методическая система формирования у студентов технических вузов способностей к инновационной инженерной деятельности в процессе обучения общетехническим дисциплинам: автореф. дис. докт. пед. наук: спец. 13.00.02. М., 2009, 42 с.
6. Пышкало А.М. Методическая система обучения геометрии в начальной школе: авторский доклад по монографии “Методика обучения геометрии в начальных классах”, предст. на соиск. докт. пед. наук. М., 1975, 60 с.
7. Романова К.Е. Методическая система формирования и развития педагогического мастерства будущих учителей технологии: автореф. дис. докт. пед. наук: спец. 13.00.08. Шуя, 2010, 45 с.
8. Семенец С.П. Теорія і практика розвивального навчання у системі методичної підготовки майбутніх учителів математики: дис. докт. пед. наук: спец. 13.00.04. Житомир, 2011, 510 с.
9. Таможня Е.А. Система методической подготовки учителя географии в педагогическом вузе в условиях модернизации образования: автореф. дис. докт. пед. наук: спец. 13.00.02. М., 2010, 48 с.
10. Толстенева А.А. Методическая система обучения физике студентов вузов на основе учета их когнитивных стилей: автореф. дис. докт. пед. наук: спец. 13.00.02. Нижний Новгород, 2008, – 42 с.

Информация об авторе:

Грибан Григорий Петрович
gribang@mail.ru

Житомирский национальный агроэкологический университет
Старый бульвар 7, г. Житомир, 10008, Украина.
Поступила в редакцию 03.11.2012 г.

References:

1. Briakova I.E. *Metodicheskaja sistema formirovanija kreativnoj kompetentnosti studentov-filologov pedagogičeskogo vuza* [Methodical system of forming creative competence of students-philologists of Pedagogical Institute], Dokt. Diss., Saint Petersburg, 2010, 52 p.
2. Griban G.P. *Naukovij časopis Nacional'nogo pedagogičnogo universitetu imeni M.P. Dragomanova* [Scientific journal of Dragomanov national pedagogical university], 2012, vol. 20, pp. 44-48.
3. Griban G.P. *Pedagogika, psihologija ta mediko-biologični problemi fizičnogo vihovanna i sportu* [Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports], 2012, vol. 8, pp. 30-33.
4. Griban G.P. *Fizične vikhovannia studentiv agrarnikh vishchikh navchal'nikh zakladiv* [Physical education of the students of agricultural universities], Zhytomir, Ruta Publ., 2012, 514 p.
5. Naumkin N.I. *Metodicheskaja sistema formirovanija u studentov tekhnicheskikh vuzov sposobnostej k innovacionnoj inzhenernoj deiatel'nosti v processe obuchenija obščetekhnicheskimi disciplinami* [Methodical system of formation of students' abilities in the technical colleges to engineering innovation activity by teaching technical disciplines], Dokt. Diss., Moscow, 2009, 42 p.
6. Pyshkalo A.M. *Metodicheskaja sistema obuchenija geometrii v nachal'noj shkole: avtorskij doklad po monografii "Metodika obuchenija geometrii v nachal'nykh klassakh"* [Methodical system for teaching geometry in primary school: author's report after the monograph "Methods of teaching geometry in primary schools"], Dokt. Diss., Moscow, 1975, 60 p.
7. Romanova K.E. *Metodicheskaja sistema formirovanija i razvitija pedagogičeskogo masterstva budushchikh uchitelej tekhnologii* [Methodical system of formation and development of teaching skills of future teachers of technology], Dokt. Diss., Shyuya, 2010, 45 p.
8. Semeneč S.P. *Teoriia i praktika rozvival'nogo navchannia u sistemii metodichnoji pidgotovki majbutnikh uchiteliv matematiki* [Theory and practice of developing education in the system of methodical training of teachers of mathematics], Dokt. Diss., Zhytomir, 2011, 510 p.
9. Tamozhniaia E.A. *Sistema metodicheskoi podgotovki uchitelia geografii v pedagogičeskom vuze v usloviiakh modernizacii obrazovanija* [The system of methodical preparation of geography teachers in pedagogical high school in the modernization of education], Dokt. Diss., Moscow, 2010, 48 p.
10. Tolsteneva A.A. *Metodicheskaja sistema obuchenija fizike studentov vuzov na osnove ucheta ikh kognitivnykh stilej* [Methodical system of physics teaching the university students physics by taking into account their cognitive styles], Nizhny Novgorod, 2008, 42 p.

Information about the authors:

Gryban G.P.
gribang@mail.ru
Zhitomir National Agroecology University
Boulevard Staryi 7, Zhitomir, 10008, Ukraine.
Came to edition 03.11.2012.